

MIGUEL DELIBES DE CASTRO

«EM VAIG FER NATURALISTA PERQUÈ ERA CAÇADOR»

Laura Muñoz

Científic i divulgador, Miguel Delibes de Castro és ja un referent en biologia de conservació. Ha signat un centenar d'articles i és autor de llibres de divulgació sobre la natura. Del seu pare, l'escriptor Miguel Delibes, ha heretat l'amor pel camp i el do de la paraula.

Valladolid és el lloc d'origen d'aquest professor d'investigació del Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Allí va descobrir el camp, que amb el temps es convertiria en la seua passió i el seu objecte de treball. La seua dedicació a la biologia li ha reportat prestigiosos guardons, com ara el Premi Nacional de Medi Ambient i el Premi a la Protecció del Medi Ambient Rei Jaume I. Als 59 anys –vuit dels quals ha estat director de l'Estació Biològica de Doñana– ha deixat de banda la investigació per centrar-se en la divulgació: conferències, xarrades i llibres el mantenen ocupat. Comunicar la ciència no sembla costar-li gaire, ja que gaudeix d'una eloqüència i un maneig del verb possiblement congènits.

L'amabilitat és la seua carta de presentació.

No li sobra el temps: ve de Madrid, on ha donat una conferència i ha vingut a València per pronunciar-ne una altra amb el títol de «¿Por qué debemos conservar la naturaleza?».

Tot i això, es mostra incapaç de negar una entrevista. En la cafeteria de l'hotel on s'allotja no hi ha ningú, l'ambient és plàcid, el fil musical quasi no es percep i Delibes de Castro, en mànigues de camisa, sembla trobar-se còmode. Té els cabells canosos i el seu cos

petit va acompanyat d'una veu serena i asseverativa que transmet una energia contagiosa per la natura. Fuig dels tecnicismes i argumenta el discurs sobre el canvi climàtic, la caça o la biologia deixant al marge qualsevol posició extremista.

Com va sorgir el seu interès per la ciència i per la biologia en particular?

M'agradava molt la natura, més que la ciència en si i, de fet, quan estudiava el batxillerat no sabia que existia la carrera de biologia. Pensava estudiar per a enginyer agrònom, perquè creia que estava molt relacionat amb el camp, però va ser un professor de biologia, José Planas, en el primer any de carrera a Valladolid qui em va convèncer i em vaig fer biòleg. Quan vaig acabar la carrera em va contractar Félix Rodríguez de la Fuente per fer fascicles de l'*Enciclopedia Salvat de la Fauna* i en aquest moment vaig conèixer Javier Castroviejo, que tenia una gran passió investigadora i em vaig iniciar en la investigació.

Fins a quin punt va influir el seu pare en el seu gust per la biologia?

Influí en la passió, en l'amor pel camp, per la natura. El meu pare és un home enormement naturalista, gaudeix molt del camp i de la caça i per això tots els fills

«ARRIBARÀ UN MOMENT
EN QUÈ, SI NO HO
SOLUCIONEM, ES
RECORRERÀ A LA
FORÇA, AMB GUERRES
PELS RECURSOS»

volíem ser com ell, caçadors, i així vam aprendre a estimar el camp i a distingir els ocells, els arbres... És a dir, que té molt a veure amb la vocació genèrica; amb la científica potser no.

Quins han estat els seus passos com a investigador?

Ha estat una cosa molt avorrida, amb molt poc d'interès, molt monòtona. Vaig entrar com a becari d'investigació en l'Estació Biològica de Doñana, vivia allí sense electricitat i en unes condicions molt precàries, però era molt apassionant. Això va durar cinc anys, el temps que vaig tardar a fer la tesi doctoral. En aquest parc vaig obtenir una plaça de científic titular i en pocs anys vaig ascendir molt de pressa, més aviat per ser un tort al país dels cecs, ja que hi havia pocs investigadors als anys setanta. L'any 1988 els meus companys em van proposar que ocupara el càrrec i així ho vaig fer fins al 1996. Ara estic en una època de conferències i xarrades més que d'investigació activa.

Vostè ha compaginat la investigació amb la divulgació...

«Volem conservar un món funcional perquè en el funcionament del món es recolza la vida»

El científic considera que hi ha moltes altres coses importants i aquell compromès amb la conservació del medi ambient sent que aquest problema no tindrà solució per molta ciència que hi introduezca, també cal convèncer la societat. Jo tenia l'avantatge que amb Rodríguez de la Fuente havia après a comunicar i, encara que estiga mal dir-ho, em reclamaven molt per escriure en revistes. Quan ja ets un poc més gran t'adones que probablement la teua aportació com a divulgador és tan important com la teua aportació com a científic, i fins i tot més. Encara que també té truc: als cinquanta ja no s'investiga tan bé, no tens l'energia que tenies quan eres jove i, en canvi, fer divulgació és menys exigent.

Es parla de canvi climàtic, d'efecte hivernacle, de fenòmens climàtics extrems... Què és el que estem fent malament amb el planeta?

La gent ha millorat el nivell de vida en els últims dos segles, els països que han fet la revolució industrial i la revolució mèdica han aconseguit que moren menys xiquets, que visquem més anys i que mengem més, i en aquest sentit podem dir que ho hem fet bé. Però això té conseqüències negatives: els éssers vius no són capaços d'absorbir tot el diòxid de carboni que allibrem amb els combustibles fòssils, les fàbriques, destruint boscs, etc. És el dilema de la solidaritat entre generacions, la nostra i les que han de venir, i la solidaritat també dins la nostra generació. És la causa que els països no es posen d'acord: n'hi ha alguns que diuen que no els importa què passarà demà, tan sols volen ser tan rics com els altres al més aviat possible.

El futur es presenta tan catastròfic com auguren alguns experts?

Crec que bona part de les frases més rotundament catastrofistes són tan sols d'advertència. Quan fem divulgació, quan vols advertir i no et fan gaire cas, tendeixes a la hipèrbole, però si exageres massa tampoc no et fan cas i el terme mitjà és molt difícil. Jo crec que hi haurà més problemes, com l'augment de les sequeres o de la fam, i arribarà un moment en què si no ho solucionem es recorre a la força, amb guerres pels recursos o amb el que històricament es diu col·lapse de civilitzacions. És més probable que passe això que no una catàstrofe que destruesca la Terra o la vida, catàstrofes que jo no imagine.

Per tant, es pot canviar la tendència cap l'empitjorament de la situació mediambiental.

Evidentment, el curs dels esdeveniments canviarà per acord entre tots o mitjançant la força, perquè la nostra manera d'explotar els recursos s'ensorre. En part ja passa: necessitem gent i recursos d'altres països. Una part del món viu per damunt de les seues possibilitats, és a dir, els uns vivim a costa dels altres. Si aquesta situació deixa de funcionar tan correctament, si el clima canvia molt massivament i fallen els aliments, si no hi ha menjar per a tothom perquè les sequeres o les inundacions augmenten molt, tindrem problemes que ens faran viure pitjor. Jo crec, però, que podem reconduir la situació abans.

El canvi climàtic representa una sèrie de conseqüències negatives per a l'ésser humà, aquest tema preocupa la gent?

Crec que hem d'explicar-ho més, tant els científics com els mitjans de comunicació, i que hem de fer un salt qualitatiu en el sentit d'educar i formar més la gent. És a dir, hem abusat de la via emocional per transmetre els missatges, que et fa menys educat i menys conscient dels problemes dels quals parlem perquè simplement et fa pena que maten les foques o que desapareguen les balenes, però no ets conscient de les conseqüències que pot tenir per a la nostra manera de viure. La qüestió més important és transmetre que volem conservar un món funcional perquè en el funcionament del món es basa la nostra vida, és el que recicla l'aigua i l'aire, el que fertilitza la terra i el que pol·linitza els cultius.

Es podria afirmar, per tant, que aquesta falta d'educació o de formació és el que impedeix que hi haja una major agitació social respecte als temes mediambientals?

Una causa és aquesta falta d'educació i de formació i una altra és una tendència molt humana a preocupar-nos del present, d'allò immediat, i no donar massa importància al futur. És semblant al tabac: tot el món

**«EL GOVERN DEL PARTIT POPULAR
NO VA FER RES PER COMPLIR
EL PROTOCOL DE KYOTO»**

que fuma sap que té conseqüències negatives, però malgrat això no deixa de fer-ho. Aquest plantejament, que és molt humà, es troba darrere de la tendència a no preocupar-se pel futur. Generalment els humans estem més preparats per valorar els problemes immediats que els racionals a llarg termini.

Com es pot demanar al ciutadà que recycle el fem, que no malgaste l'aigua o que estalvie electricitat quan un govern com el dels Estats Units, el país que més contamina del món, no ratifica el protocol de Kyoto?

El govern dels Estats Units, com el d'altres països democràtics, no respon enfront dels ciutadans. Aleshores, se li pot demanar al valencià o al novaiorquès que recycle o que gaste el menys possible, perquè ells ho han de demanar també als seus governs. Si els EUA no han signat és perquè una majoria, encara que siga ínfima, va votar per George Bush. Si dos mil persones hagueren anat a votar i hagueren dit: «mira, no

«ÉS MOLT MILLOR CAÇAR EN UN PARC NATURAL QUE PLANTAR-HI GIRA-SOLS»

confie gaire en els polítics, però almenys aquest altre és més ambientalista, el votaré», l'escenari mundial seria completament distint. Els ciutadans hem d'organitzar-nos i exigir, però també els governs han d'influir en els ciutadans. Ha de ser una pinça en el sentit més pragmàtic del terme.

A Espanya protegim la natura? Perquè precisament respecte al protocol de Kyoto sembla que no n'hem fet gaire cas.

Sí, no crec que puguem diferenciar-nos molt de la resta. Vam signar el protocol com a membres de la Unió Europea pensant que no es compliria o que no seria molt seriós i el govern del Partit Popular que el va signar no va fer res per complir-lo. Crec que hauré de pagar-ho, és a dir, no complim i hauré de pagar algú que ho faça per nosaltres, amb els nostres impostos, i espere que això ens serveixi de lliçó. També és raonable acceptar que som europeus per a les coses bones i les dolentes i intentar evitar aquesta passió desmesurada per la construcció que tenim:

construir més cases que entre Alemanya, França i Anglaterra juntes –que sembla una broma– no contribueix gens a complir el protocol de Kyoto ni tampoc a defensar la natura.

Creu que es prenen en consideració els biòlegs quan alerten dels perills que aguaiten el medi ambient i l'ésser humà? El seu pare opina en el llibre *La caza en España* que «els biòlegs són aquelles persones estranyes que no mereixen opinar per manca de sentit pràctic».

Els científics de la natura tenim una dificultat: normalment ens apassiona el que estudiem i per això se'ns considera jutge i part. Quan dic que hem de defensar la natura diuen: «és clar, com que és naturalista». Sembla que ens manca un poc de l'objectivitat i la distància que caracteritza els científics. Normalment associem la conservació de la natura amb la medicina, que també és una ciència amb valors. La diferència és que els valors del metge els comparteix tothom i si diu que el que fa és molt important perquè pot ajudar a curar el càncer, la gent ho comparteix. En canvi, si dius que és una pena que s'extingisca el linx et responen: «és una pena per a tu», perquè no tothom comparteix aquests valors. La nostra ciència està un poc contaminada d'aquest humanisme, d'aquesta missió de conservar la natura, cosa que a vegades ens converteix en sospitosos.

És conciliable l'amor per la caça que sent el seu pare amb la seua preocupació per la conservació de les espècies?

Sí, n'estic segur, encara que no de manera tan automàtica com defensen molts caçadors, que creuen que sols pel fet de caçar ja són molt conservacionistes. De fet, jo em vaig fer naturalista perquè era caçador i quan me'n vaig anar de Valladolid, on caçava el meu pare, vaig deixar de fer-ho. La caça és una forma de coneixement de la natura i de respecte als hàbitats, si es fa bé. És molt millor caçar en un parc natural que plantar-hi gira-sols, però sempre que sàpigues el que has de caçar i quan no has de fer-ho, és a dir, sempre que sàpigues que caçar no és matar tot allò que es moga. Crec que és conciliable la manera de caçar que jo vaig conèixer i que no és la més habitual avui: una caça natural, d'una persona en el camp enfront d'unes perdius o d'unes llibres. Ara és moda criar els animals en granja i alliberar-los perquè els cacen, i en aquest punt totes les virtuts que he pintat abans de la defensa de l'hàbitat desapareixen. ☺

Laura Muñoz. Estudiant de Periodisme, Universitat de València.